

Na Jelu – Na Aljov stani in hlev Spodnjega Medja iz Čeljence, fotografirano julija 1978 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, avtor: Anka Novak)

Legenda

- katastrska občina
- cerkev, kapela
- † znamenje
- antropogeni objekt
- jama, spodmol, skala
- izvir
- ~ potok, hodournik
- barje

naselje	Jerška
del naselja	Pod Često
krajinsko ime	Zajábnyječa
ledina	<i>Stármasec</i>
cerkev, kapela	Svéta Marjeta
številka znamenja	1
antropogeni objekt	U Mlino
jama, spodmol, skala	<i>Ajdovska jama</i>
izvir	<i>U Párko</i>
potok, hodournik	<i>Garijavec</i>
barje	<i>Morósti</i>

Merilo 1 : 7 000

Vir: Javne informacije Slovenije, Geodetska uprava Republike Slovenije, DOF050, 2011.
Kartografija: Javni zavod Triglavski narodni park, 2017.

Pisni viri ledinskih imen

Ledinska imena so bila zapisana že ob prvih katastrskih izmerah, zato zapise o njih najdemo že na zemljevidih franciscejskega katastra iz 20-ih let 19. stoletja, kjer iz sicer ponemčenih zapisov razberemo imena, ki so še danes v rabi. Kasnejši reambulanci kataster iz 60-ih let 19. stoletja ledinska imena na zemljevidu že navaja v današnji slovenščini bližjih zapisih. Določena ledinska imena najdemo tudi na uradnih zemljevidih, a so ta imena poknjžena, kar jih včasih preveč oddalji od njihove domače narečne rabe, in so nemalokrat na zemljevid umesena na napačno mesto. Pri ledinskih imenih za kmetijske površine so bili ob popisu kot pripomoček uporabljeni tudi podatki Registra kmetijskih gospodarstev, in sicer podatki o domačih imenih zemljišč v upornih kmetijskih gospodarstvih (GIERK). Kratak pregled primerjave zapisov imen na zgodovinskih in današnjih zemljevidih z dejansko ugotovljenimi narečnimi imeni prikazuje spodnja tabela.

Ime v franciscejskem katastru (1826)	Ime v reambulancnem katastru (1868)	Ime na uradnih zemljevidih (Register zemljišnih imen)	Ime v narečni obliki
Kerschdorf	Čečnica	Bohinjska Čečajca	<i>Čečajca</i>
Jerška	Jerška	Jerška	<i>Jerška</i>
Podjelle	Podjelje	Podjelje	<i>Podjelje</i>
na Pokrouzi	pokrovec	Pokrovce	<i>Pokróvc</i>
v Rebrech	v rebrah	Rebra	<i>Rébra</i>
na Scheh	/	Šišek	<i>Šíšek</i>
na Ruschoutz	Rušovec	Rušov vrh	<i>Rúšovec</i>

Ledinska imena in ljudje

Človek je s svojim delovanjem v pokrajini na podlagi naravnih razmer ustvaril kulturno krajino. Glavni preoblikovalec narave je bila kmetijstvo. Zanimiva različna pramenost tal za obdelavo je bil vsaki prostor razdeljen na več delov, poimenovanih z ledinskimi imeni. Meje med posameznimi ledinskimi enotami najpogosteje potekajo po naravnih ločnicah, kot so vznožja, vrhovi in grebeni, rečne stuge, pa tudi po ločnicah, ki jih je ustvaril človek, najpogosteje po parcelnih mejah in poteh. Tako so v ledinskih enotah izražene temeljne značilnosti naravnega prostora in mnogi človekovi posegi, nastali v želji, da bi svojo zemljo zboljšali in od nje dobili čim več dobrin za svoje preživetje. Glavna značilnost večine ledinskih imen je, da so poznana le prebivalstvu ozkega prostora. Najbolje jih poznajo kmetje, lovci, gozdarji in pastirji na območjih, kjer delajo in se gibljejo. To se odraža tudi v izraziti narečni podobi imen.

V sodobnosti nekatera ledinska imena ne odražajo lastnosti, po katerih so bila poimenovana, a so se kljub temu ohranila (npr. ime *Kopice* ostaja, čeprav se tam ne kuba več oglja). Goskota ledinskih imen namaka sorazmerno z intenzivnostjo rabe prostora. Najmanj imen je v nerodovnih gorskih predelih, ki za človeka v preteklosti niso imeli velikega pomena, več jih je na gozdnatih območjih ter pašnikih, kjer so ljudje pridobivali les, drvarili, oglatili ter pasli živino, in izrazilo največ na območju njiv in travnikov. Razlog za to je deloma v večji razdrobljenosti zemljišč na območju njiv in travnikov, še bolj pa v večji potrebi po natančnem določanju lokacije nekoga kmetkega opravila (npr. kje je posejano žito, kje točno je pokoseno seno, kje se pase živina). Vsekant so se znotraj večjih ledin oblikovala tudi ledinska imena manjšega obsega, ki so poznana le domačin na posamezni kmetiji, ki ji to zemljišče pripada. Sodobni družbeni procesi na podeželju, kakršni so opuščanje kmetij, urbanizacija naselij, uveljavljanje sodobne kmetijske tehnike, žal povzročajo pozabljanje in izgubljanje ledinskih imen.

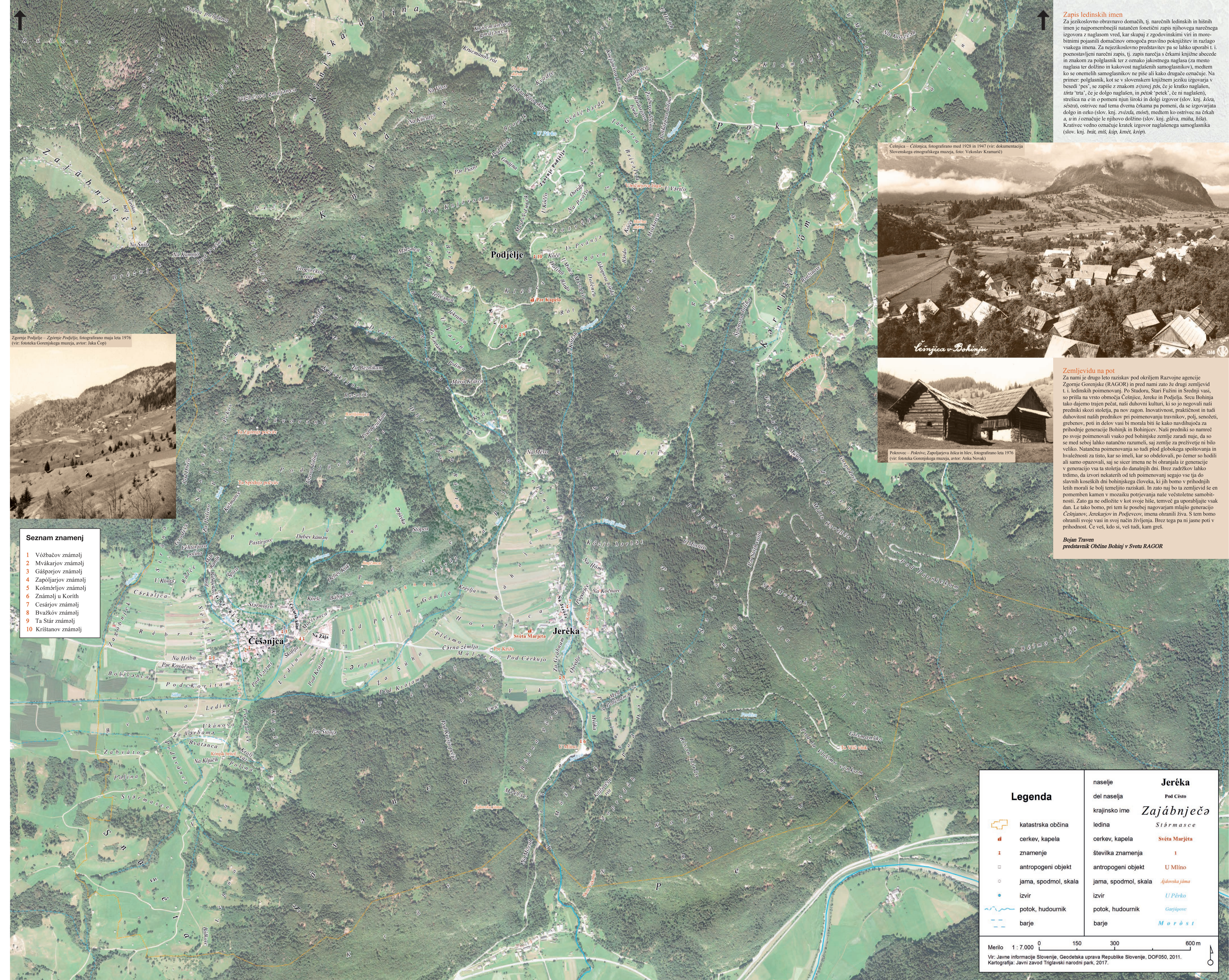
Na tem zemljevidu so imena zapisana v pomočstavljenem narečnem zapisu. Poknjžena narečja v določeni primerih imena preobrazijo do te mere, da so domačinom tuja in se z njimi ne identificirajo več. Ledinska imena, skupaj s hišnimi, so temeljni nosilci lokalnega narečja in njegovih posebnosti, saj v primerjavi s splošnim pogovornim jezikom manj podlegajo vplivom sosednjih narečij, knjižnega jezika in tujih jezikov, ki jih prinaša sodobno življenje. V imenih se ohranja tudi besede krajjevnih govorov, ki ga v splošni rabi že nadomešča besede knjižnega jezika (npr. narečni izraz *stagne* za pot, po kateri se goni živina na pašo, se ohranja v ledinskem imenu *Po Stegnih*, kakor se imenuje pot pod Pecami). Zato so v projektu zbrana ledinska imena poleg bogatega imenslovnega gradiva tudi pomembni nosilci etnološke in zgodovinske nesnovne kulturne dediščine. Ledinska imena z narečno izgovarjavo in živo rabo med ljudmi oblikujejo celovito vrednoto kulturne dediščine, ki bo živela tudi v prihodnosti.

Konejska dolina – Konejska dolina, fotografirano okoli leta 1925. Na fotografiji je Kručmanova staja, spodaj kevrice za mleko, pred vrati stoji majerica Terezija Srukavcevec (rojena leta 1905), ki je majarila na planini, imela je štiri zmozne krave. (vir: fototeka Gorenjskega muzeja)

Goreljak – Goreljak, živina se vrata s pasc, fotografirano julija leta 1978 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, avtor: Anka Novak)

Češnja — Češnja, fotografirano med 1928 in 1947 (vir: dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja, foto: Vekoslav Kramarč)

Zgornje Podjelje — Zgornje Podjelje, fotografirano maja leta 1976 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, avtor: Iška Cop)

- Seznam znamenj**
- 1 Vóžbačov známolj
 - 2 Mvákartov známolj
 - 3 Gášprvorj známolj
 - 4 Zapóljarov známolj
 - 5 Košmárlov známolj
 - 6 Známolj in Korih
 - 7 Češárlov známolj
 - 8 Bvažkóv známolj
 - 9 Ta Stár známolj
 - 10 Kríštanov známolj

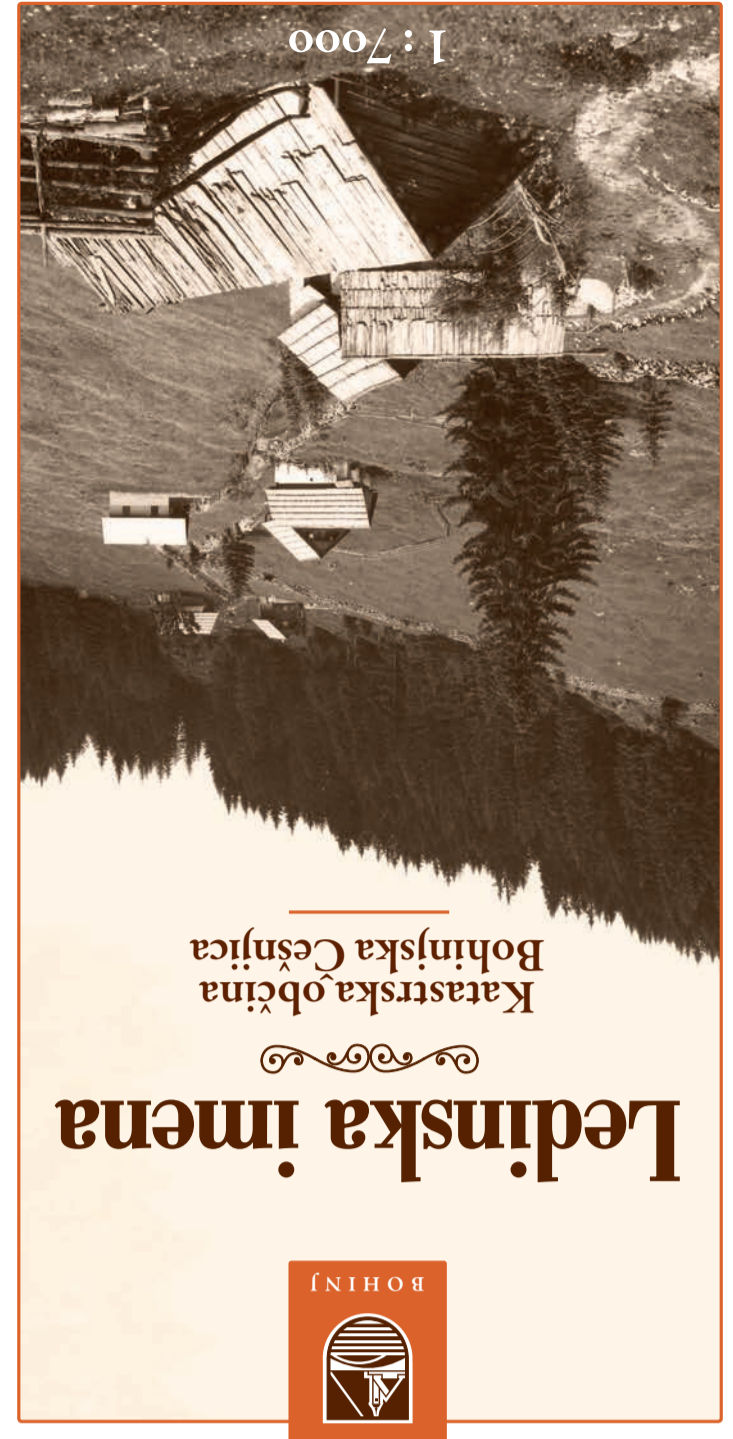

Pokrovec — Pokrovec, Zapoljarjeva hiša in hlev, fotografirano leta 1976 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, avtor: Anka Novak)

Zapis ledinskih imen
 Za jezikoslovno obravnavo domačih, tj. narečnih ledinskih in bišnih imen je najpomembnejši natančen fonetični zapis njihovega narečnega izgovora z naglasom vred, kar skupaj z zgodovinskimi viri in morebitnimi pojasnili domačinov omogoča pravilno poknjžitev in razlago vsakega imena. Za jezikoslovno predstavitve pa se lahko uporabi t. i. poenostavljeni narečni zapis, tj. zapis narečja s črkami knjižne abecede in znakom za polglasnik ter z oznako jakostnega naglasa (za mesto naglasa ter dolžino in kakovost naglasenih samoglasnikov), medtem ko se omenili samoglasnikov ne piše ali kako drugače označuje. Na primer: polglasnik, kot se v slovenskem knjižnem jeziku izgovarja v besedi 'pes', se zapiše z znakom *o* (torej *paš*, če je kratko naglasen, *tápa* 'trta', če je dolgo naglasen, in *petak* 'petek', če ni naglasen), strešica na e in o pomeni njun široki in dolgi izgovor (slov. knj. *kóza*, *séstra*), ostrišica nad meta dvema črkama pomeni, da se izgovarjata dolgo in ozko (slov. knj. *zvézda*, *mísi*), medtem ko ostrišica na črkah *a*, *u* in *o* označuje le njihovo dolžino (slov. knj. *gláva*, *múha*, *híša*). Kratice vedno označuje kratak izgovor naglasnega samoglasnika (slov. knj. *brát*, *míš*, *kúp*, *kmét*, *króp*).

Zemljevidu na pot
 Za nami je drugo leto raziskav pod okriljem Razvojnega agencije Zgoranje Gorenjske (RAGOR) in pred nami zato že drugi zemljevid t. i. ledinskih poimenovanj. Po Studoru, Stari Fužini in Srednji vasi, so prišla na vrsto območja Češnje, Jerke in Podjelja. Sveta Bohinja tako daje mojen trajen pečat, naši duhovni kulturi, ki so jo negovali naši predniki skozi stotletja, pa nov zagon. Inovativnost, praktičnost in tudi duhovitost naših prednikov pri poimenovanju travnikov, polj, senožit, grebenov, poti in delov vasi bi morala biti še kako navdušujoča za prihodnje generacije Bohinj in Bohinjcev. Naši predniki so namreč po svoje poimenovali vsako pod bohinjske zemlje zaradi nje, da so med seboj lahko natančno razumeli, saj zemlje za preživetje ni bilo veliko. Natančna poimenovanja so tudi plod globokega spoštovanja in hvaležnosti za tisto, kar so imeli, kar so obdelovali, po čemer so hodili ali samo opazovali, saj se sicer imena ne bi ohranila iz generacije v generacijo vsa ta stotletja do današnjih dni. Brez zadržkov lahko trdimo, da izvori nekaterih od teh poimenovanj segajo vse tja do slavni koseških dni bohinjskega človeka, ki jih bomo v prihodnjih letih morali še bolj temeljito raziskati. In zato naj bo ta zemljevid še en pomemben kamen v mozaiku potrjevanja naše večstoltnosti samobitnosti. Zato ga ne odložite v kot svoje hiše, temveč ga uporabljajte vsak dan. Le tako bomo, pri tem še posebej nagovarjam mlajšo generacijo Češnjancov, Jerekarjev in Podjeljcev, imena ohranili živa. S tem bomo ohranili svoje vasi in svoj način življenja. Brez tega pa ni jasne poti v prihodnost. Če ves, kdo si, veš tudi, kam greš.

Bojan Traven
 predstavnik Občine Bohinj v Svetu RAGOR

Ledinska imena
 Katastrska občina Bohinjska Češnja, merilo 1 : 7000

Urednik: Klemen Klinar
 Popisovalca ledinskih imen: Klemen Klinar, Mišo Strajnec
 Kartografi: Miha Marolt
 Besedila: Klemen Klinar, Jolica Škofic
 Izdala in založila: Občina Bohinj
 Oblikovanje: Jamska – Maja Rosinčar
 Tisk: Pao Grafika d. o. o.
 Naklada: 1000
 Jesenice, december 2017

Fotografiji na ovitku: na naslovnici Konjska dolina, fotografirano leta 1978 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, foto: Drago Hohnrskl), na zadnji strani izsek franciscanskega katastra za Katastrsko občino Bohinjska Češnja (SI ARS, A3 176 k, © Bohinjska Češnja, L107).

Projekt financira Občina Bohinj.

Izdajatelj zaradi podatkov, pridobljenih preko ustnih virov, ne jamči za popolno pravilnost ledinskih imen. Morebitna dodatna imena in popravke lahko domačini sporočijo na Klemen.Klinar@ragor.si ali 04 581 34 16.

Besedila v publikaciji so zapišana s pomočjo vnsalnega sistema ZRC Co, ki ga je na Znanstvenoinformacijskem centru SAZU v Ljubljani razvil dr. Peter Weiss.

Vse pravice pridržane. Vskalo razmnoževanje, predelava in shranjevanje – mehaniko, fotografsko, elektronsko ali drugo – na katerikoli mediju, v celoti ali delno, je dovoljeno le s predhodnim dovoljenjem Občine Bohinj in Razvojnega agencije Zgoranje Gorenjske.

Ledinska imena
 Ledinska imena poimenujejo najmanjše geografske enote: gore, vrhove, doline, pobočja, gozdove, travnike, polja, poti, močvirja in drugo. Ledinska imena so ljudem nekoč služila za orientacijo v njihovem bližnjem življenjskem okolju in pri njihovih kmetijskih opravilih, danes so pomembna kot orientacijske točke. Starost ledinskih imen je različna, nekatera segajo v začetke poselitve, druga pa so mlajša. Ledinska imena so zrcalo zgodovinskega in jezikovnega razvoja pokrajine. V domači krajevni narečni govorici so se prenašala iz roda v rod, spreminjala pa se je način njihove izgovarjave in zapisa.

Stogovi na Lednab pri Češnji, levo stog Spodnjega Medja, v sredini Štefanov in demno Vogarjev stog, fotografirano leta 1959 (vir: fototeka Gorenjskega muzeja, avtor: Anka Novak)

Zbiranje ledinskih imen
 Priučujoči zemljevid predstavlja ledinska imena na območju katastrske občine Bohinjska Češnja, ki vključuje Bohinjsko Češnjo, Jereko, Podjelje, Gorenjček ter del Koprivnika (Krnjski lom). Imenu so bila zbrana s pomočjo domačinov, ki vse življenje prebivajo v domačem kraju, govorijo pristno domače narečje in dobro poznajo domače življenjsko okolje in ljudi. Za sodelovanje pri zbiranju se posebej zahvaljujemo Martinu Hribarju (Hribarjevemu), Marku Dobravcu (Vužmanovemu), Miheli Kotnik (Lekšev), Zori Arh (Basarjevi), Johani Mlakar (Mvakarjevi), Jožu Odarju (Kuharjevemu), Andreju Sodju (Šoštarjevemu) in Petru Dobravcu iz Češnjeve, Alešu Rozmanu (Šokljčevemu), Marjani in Francu Škofici (Kocjančevima) iz Jerke, Janju Smukavcu (Kajzarjevemu), Jožu Smukavcu (Kneumarnovemu) in Alojzu Staretu (Podnegarjevemu) iz Podjelja, Francu Benediku (Mihovemu) iz Krnjskega loma, Francu Staretu (ta Srednjemu) s Koprivnika in Alojzu Zalokarju (Zalaharjevemu) z Gorjuša. Ob vodenem pogovoru z domačini, t. i. informatoji, so bila ledinska imena pisno in zvočno dokumentirana ter risana na delovne zemljevide. Zbrana so bila med domačini znana imena naselij in njihovih delov, krajin, travnikov, polj, gozdov, vodotokov, dolin, hribov in gora, človeških stvaritev v pokrajini in ostalih markantnih točk v prostoru. Zbrana ledinska imena so bila preverjena tudi na srečanju s krajinj obravnavanih vasi. V projektu je sodelovala tudi dr. Jožica Škofic z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ki je zbiranje strokovno spremljala in svetovala pri narečnem zapisu imen.

Legenda		Jeréka	
	katastrska občina	naselje	Pod Césto
	cerkev, kapela	del naselja	
	znamenje	krajevsko ime	Zajábbnječá
	antropogeni objekt	ledina	Stármasce
	jama, spodmol, skala	cerkev, kapela	Svéta Marjéta
	izvir	številka znamenja	1
	potok, hudaurnik	antropogeni objekt	U Míno
	barje	jama, spodmol, skala	Ajdivská jama
		izvir	U Pérka
		potok, hudaurnik	Gurjajevce
		barje	Morási

Merilo 1 : 7.000 0 150 300 600 m
 Vir: Javne informacije Slovenije, Geodetska uprava Republike Slovenije, DOF050, 2011.
 Kartografija: Javni zavod Triglavski narodni park, 2017.